

N:o 10.

Af Herr **A. Philipsson**: *Med förslag dels till författning om förvaltning af egendom i makars bo och dels, i sammanhang dermed, till åtskilliga ändringar i Giftermåls-, Ärfda- och Handelsbalkarne samt Kongl. Förordningen om boskitnad.*

Då jag nu går att återupptaga den vid sistlidne riksdag behandlade fråga om förändring i gällande lagstiftning, till betryggande af den gifta kvinnans ställning i egendomsrättsligt afseende, har jag härtill hemtat anledning från den glädjande företeelse, att, å ena sidan, många och mäktiga röster uttalat sig till förmån för en sådan åtgärd, under det, å den andra, motståndet emot densamma i allmänhet icke så mycket varit af *principiel* natur, som fasthelre grundats å *formela* betänkligheter. Vid sådant förhållande anser jag här öfverflödigt att anföra de skäl, hvilka blifvit åberopade till stöd för den gifta kvinnans anspråk på en förändrad ställning; hvaremot jag funnit mig förpligtad, då jag uppträder såsom motionär i ämnet, att försöka åstadkomma *ett detaljeradt lagförslag*. Äfven om ett dylikt förslag, vid pröfning inför den högre sakkunnighetens domstol, skulle finnas behäftadt med brister, hvilka förhindra detsammans godkännande i dess helhet, har likväl, genom förslagets framläggande, *den* fördel otvifvelaktigt blifvit beredd åt reformen, att denna antagit, för att så säga, en mera förkroppsligad gestalt. Man har sålunda kommit "from sounds to things" och befinner sig följaktligen på ett område, der det är lättare att framträda med såväl invändningar som försvar; eller, med andra ord, en diskussion *i sak* skall kunna föras och målets uppnående derigenom i väsendtlig grad befrämjas.

Innan jag öfvergår till en närmare motivering af min ifrågavarande motion, har jag, till förebyggande af beskyllning för inkonsequens, funnit mig böra tillkännagifva, att, ehuru jag för egen del fortfarande hyser den åsigt,

som uttalats uti min vid sistlidne riksdag afgifna reservation mot Lag-Utskottets utlåtande i anledning af då väckta motioner i ämnet, att makarne borde tillerkännas fullkomlig likställighet i afseende å förmögenhetsförvaltningen, jag likväl icke *nu* lagt denna uppfattning till grund för min framställning. Jag har nemligen *såsom motionär* ansett mig hafva förbindelse att, med uppoffring af mitt individuela åskådningssätt, framlägga ett förslag, som mera motsvarar den *allmänna* meningen och följaktligen har utsigt att kunna vinna godkännande.

Det första vilkoret för beredande af en förbättrad ställning åt den gifta qvinnan är, enligt mitt förmenande, att lagen *uttryckligen* förklarar henne *myndig* vid hvilken ålder som helst. Den förvaltningsrätt öfver enskild egendom, hvilken 1871 års Riksdag ansåg kunna, medelst äktenskapsförord, inrymmas åt den gifta qvinnan, förutsätter otvifvelaktigt hennes *myndighet*; ty rättighet att *råda* öfver *enskild* egendom, såväl fastighet som lösegendom, samt följaktligen att *derom sluta bindande aftal* låter ingalunda förena sig med ett omyndighetstillstånd hos den, som skall utöfva den ifrågavarande rättigheten. Om man alltså måste medgifva, att Riksdagen redan för tre år sedan, om äfven blott *indirekt*, uttalat sig till förmån för den gifta qvinnans myndighet, huru mycket större anledning förefinnes icke *nu* att *uttryckligen* proklamera denna grundsats, då under loppet af den sedermera förflutna tiden en väsendtlig förändring inträdt uti qvinnans sociala ställning! Sedan flera nya verksamhetsfält blifvit för henne öppnade inom såväl det andliga som det materiela området, måste den *civila* lagstiftningen hålla jemna steg med den *administrativa*, så att *den förra* icke för den *gifta* qvinnan tillintetgör frukterna af de insigter och den skicklighet, hon *såsom ogift* förvärfvat sig genom universitetsstudier eller annorledes. Detta skulle likväl blifva händelsen, om den *gifta* qvinnan fortfarande betraktades såsom omyndig, enär hon sålunda blefve utestängd från mången tjänst och mången privat verksamhetskrets.

Af den gifta qvinnans utöfvande af myndigheten följa, såsom gifna konsekvenser, *dels* bortfallande af mannens målsmanskap öfver *hennes person*, all den stund myndighetsbegreppet icke låter dermed sig förena, och *dels* erkännande af hennes behörighet att sjelf förvalta den henne *enskildt* tillhöriga egendom. Deremot möter *från denna synpunkt* intet hinder för bibehållande åt mannen af *förvaltningsrätten* öfver makarnes *gemensamma egendom*, i hvilket afseende han fortfarande blifver "curator bonorum". Lagstiftningen kommer i thy fall att hvilat på presumptionen af ett medgifvande från qvinnans sida, då hon träder i äktenskap, att åt mannen inrymma beslutanderätten i allt hvad som rör *sådan* egendom, så länge mannen icke missbrukar denna rätt, i hvilket fall boscilnadslagen bereder henne utväg att åstadkomma en förändring härutinnan. Det enda undantag, som härifrån måste göras, såframt man ej blott vill lag-

stifta till förmån för den förmögnare klassen, är att från mannens omedelbara förvaltning utesluta hustruns inkomst af yrke, för hvars bedrivande icke erfordras, att mannen ikläder sig ansvarighet för hennes förbindelser, eller annat eget arbete; och ehuru det ingalunda kan förnekas, då sådan inkomst är en makarnes gemensamma tillgång, att, från teoretisk synpunkt betraktadt, en dylik undantagsbestämmelse icke är så alldeles i sin ordning, torde densamma, sedd från praktikens ståndpunkt, dock kunna försvaras, isynnerhet om man dermed förenar skyldighet för hustrun att använda inkomsten till bestridande af utgifter för det gemensamma hushållet, ett användningssätt, hvilket väl äfven utan denna föreskrift blefve det vanliga, då den i de flesta fall endast lär förekomma i de makars bo, der andra tillräckliga tillgångar för nyssnämnda ändamål torde höra till sällsyntheterna. Då derjemte från moralisk synpunkt högst viktiga skäl kunna åberopas till stöd för ett sådant stadgande, hvarigenom den medellösa gifta qvinnan sättes i tillfälle att undandraga de medel, hvilka hon genom eget arbete mödosamt förvärfvat, mannens maktmissbruk samt använda dem till makarnes och barnens uppehälle, så har jag ansett mig böra upptaga detsamma uti nedanstående förslag till lag om förvaltning af egendom i makars bo, hvilket förslag derjemte innehåller bestämmelser, hemtade från Kongl. Förordningen den 18 September 1862, om boskildnad, m. m. rörande makars förbindelser, att, i den mån gemensam egendom ej förslår till utgifterna för hushållet, af enskild egendom fylla bristen.

Enär jag, för min del, anser makarne böra berättigas att, i likhet med hvad, beträffande giftorätten, nu är medgifvet, före äktenskapet ingå aftal om ett annat sätt för boförvaltningen än det lagbestämda, med iakttagande likväl af enahanda förbehåll, som i afseende å konventionel giftorätt är stadgadt, att nemligen "förordet ej må göras till förfång för dem, som bättre rätt till egendomen å den tid hafva", så har jag, utom de lagrum, hvilka, i händelse ofvanangifna grunder för bestämmelser rörande boförvaltningen godkännas, måste förändras, jemväl upptagit 1 § i 8 Kap. Giftermåls-balken. Derjemte anser jag, att åt alla äktenskapsförord bör beredas en större publicitet, än nu är stadgad, hvarom i §:n föreskrift blifvit införd.

Öfriga ifrågasatta förändringar i nu gällande föreskrifter torde ej påkalla närmare motivering, enär desamma äro en följd af den förändrade ställning, hvilken den gifta qvinnan, efter mitt förslag, skulle komma att intaga. Härvid anser jag mig böra tillkännagifva, att, enligt min åsigt, nuvarande stadganden, rörande betalning af makarnes gemensamma eller enskilda skulder, icke behöfva undergå någon hufvudsaklig förändring, då mannen bibehålles vid förvaltningen af den gemensamma egendomen.

Några vidsträcktare förändringar uti Kongl. Förordningen den 18 September 1862, om boskildnad m. m., än dem, som betingas af målsman-

skapets upphäfvande och hustruns myndighet, har jag ej velat ifrågasätta, helst jag, efter noggrant begrundande, kommit till den åsigt, att det i 3:dje §:en af nämnda Förordning föreskrifna vilkor för domstolsåtgärd, i anledning af inkommen boskilnadsansökning, att nemligen "skäligen" anledning till densamma, der den icke uttryckligen medgifves, skall visas, i allmänhet torde vara tillfyllestgörande för beredande af framgång åt boskilnadssökandens anhållan.

Med åberopande af hvad jag nu haft äran anföra, tager jag mig alltså friheten föreslå,

att Riksdagen, för sin del, måtte besluta *dels* en författning, hvarigenom förordnas som följer:

Om förvaltning af egendom i makars bo.

1 §. Hvardera maken eger att förvalta den egendom, deruti den andra ej har giftorätt.

2 §. Förvaltningen af makarnes gemensamma egendom tillkommer mannen allena, och eger han förthy att i alla de angelägenheter, som dermed stå i sammanhang, söka och svara. Kan hustrun, genom idkande af yrke, för hvars bedrifvande icke erfordras, att mannen ikläder sig ansvarighet för de förbindelser, hon i och för rörelsen ingår, eller annorledes medelst eget arbete något förvärfva, deröfver må hon dock sjelf råda.

3 §. Med de tillgångar, hvaröfver hustrun, enligt näst föregående §, eger att förfoga, vare hon skyldig att bidraga till makarnes och barnens uppehälle.

4 §. Räcker makars gemensamma egendom ej till deras och barnens uppehälle; fylles bristen af begges enskilda egendom eller den makes, som sådan egendom eger.

och *dels* att följande lagens rum skola erhålla den förändrade lydelse, som här nedan upptages, nemligen:

Giftermåls-balken.

8 Kap.

1 §. Vilja man eller qvinna, *der hon ej under giftoman står*, eller giftoman å mös vägnar, göra förord sig emellan före äktenskapet; då skola de det skriftligen och med tvänne vitnen upprätta innan vigsel sker. Ej må förord göras om annat än makarnes giftorätt *eller förvaltningen af deras bo*, ej eller

till förfång för dem, som bättre rätt till egendomen å den tid hafva. Äktenskapsförord skall öppet ingifvas till Rätten i den ort, der makarne hafva sitt bo och hemvist, eller sätta sig neder att bo, i staden inom åttonde dagen, och på landet å nästa ting, sedan vigsel skett, och låte Rätten det i protokollet *intagas så ock underrättelse om förordet i allmänna tidningar införas*. Är vigsel å annan ort förrättad, och kan förthy den lagföljd ej ske, som nu föreskrifven är, då skall förord inom sagde tid hos Rätten i vigningsorten företes, och varde det, då makarne till boningsorten kommit, sist inom en månad i stad, och å landet vid det ting, som näst efter tre månader infaller, till rätter Domstol ingifvet, med bevis af Rätten i vigningsorten, att det der företedt varit. Är ej med förord så förfaret, som nu sagdt är, vare det kraftlöst. Hvar som begär, ege att hos Rätten undfå del af äktenskapsförord.

9 Kap.

1 §. Sedan man och qvinna sammanvigde äro, *då följer hustrun mannens stånd och vilkor*.

11 Kap.

4 §. Är gäld af mannens eller hustruns särskilda vållande och förgörelse tillkommen, deraf den andre ingen nytta, eller del haft; gånge då ej den saklösas *enskilda egendom*, eller rättighet i boet, till sådan gälds betalning: ty hvar eger sin sak ensam böta, och ej annans lott förverka.

6 §. Ej må hustrun *afyttra* fast gods eller sälja något af lösören i boet, *der hon ej äger den egendom sjelf förvalta*, eller det sker med mannens samtycke och fullmakt; eller af de lösören, som till salu lemnade äro; eller att mannen är afvita, eller frånvarande, eller förlöper hustrun. Sitter hon då med barnen hemma, och tarfvar föda för sig och dem, eller är hon barnlös och kan sig ej annorledes föda; eller tränger annan nöd: då må hon till nödtorft sälja; dock med nästa frändes råd och bifall, om det är fast gods, som säljes. Sker det annorledes; hafve mannen våld det köp, som med hustrun gjordt är, att rygga och återkalla.

Ärfda-balken.

1 Kap.

3 §. *Gift qvinna vare myndig vid hvilken ålder som helst*. Enka råde sig och gods sitt sjelf.

Handels-balken.

1 Kap.

8 §. Ingen må något köpa af annars mans barn eller tjenstehjon, utan de hafva lof att sälja, eller till köpslagan satte äro. Gör det någon, och åkåres; vare det ogildt, och böte tio daler.

Kongl. förordningen om boskilnad och undanskiftande af egendom i makars bo den 18 September 1862.

2 §. Hustru ege ock rätt att boskilnad söka i de fall, att makars gemensamma bo är belastadt med så stor gäld, att den ej kan betalas med den egendom, som i boet samfäld är, och den enskilda, som för samma gäld bör svara;

eller mannen, genom försummelse eller vanvård af boets angelägenheter, eller boets belastande med gäld utan motsvarig nytta, kan anses *sin förvaltningsrätt* missbruka;

eller han af ondska eller motvilja hustrun öfvergifvit eller förlupit, och ej kommit åter inom sex månader;

eller han blifvit under förmyndare ställd.

4 §. Då boskilnad sökt är, förordne Rätten, *der hustrun det begär*, god man att *henne* biträda.

6 §. Den egendom, som man eller hustru undanskifta vill, varde under särskild vård satt, till dess öfver ansökningen dömdt blifvit: ege dock sökanden lyfta eller tillträda egendomen, der för densamma ställes borgen, som af Rätten godkännes. Då boskilnad af hustru sökt är, varde den egendom, som hon lyfta eller tillträda får, ställd under förvaltning af *henne eller hennes gode man, der sådan blifvit förordnad*. Är sådan egendom för gäld in-tecknad eller pantsatt; utgöre ej boskilnadsansökningen hinder för egendomens utmätning eller försäljning: ege dock sökanden rätt att öfverskott af köpeskillingen emot borgen lyfta.

Med värdsam anhållan om remiss till Lag-Utskottet af denna motion, hemställer jag tillika, att, i händelse Utskottet i hufvudsakligt afseende gillar motionen, Utskottet måtte finna sig oförhindradt att deruti föreslå de ändringar och tillägg, hvilka Utskottet, för ernående af motionens syftemål, anser erforderliga.

Stockholm den 23 Januari 1874.

A. Philipsson.